

2. Кручак Л. В. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання. Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2016. Том 25. № 2. С. 93-98
3. Міщенко Н. Д., Мішук А. І. Кредиторська заборгованість торговельного підприємства: проблеми оцінки та управління. Науковий вісник НЛТУ України. 2016. Вип. 22.3. С. 292-296.
4. Попазова О. В. Тенденції змін дебіторської та кредиторської заборгованостей на підприємствах України. Аг-росвіт. 2015. № 7. С. 40-44.

Марія ШЕСТЕРНЯК

кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Христина ГАЛЬЧАК

магістр
кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ АУДИТУ В УМОВАХ COVID-19

Світова пандемія змінила весь світ та сприяла обмеженню ділової практики у всіх сферах. Економічні трансформації в умовах COVID-19 відбулися також і в управлінні бізнесом. Як свідчить практика, торкнулися зміни і діяльності аудиторських фірм. Стрімке поширення «короновірусу» змусило суб'єктів господарювання перейти працювати на дистанційні форми та впроваджувати нові цифрові технології, удосконалювати методики та опанувати нові онлайн-платформи.

Організаційно-економічний механізм надання якісних аудиторських послуг в умовах сучасного світового розвитку та інтеграції України у міжнародне співтовариство є спрямованим на забезпечення його використання відповідно до потреб конкурентоспроможності на вітчизняному та світовому ринках аудиторських послуг. Підвищення рівня якості та контроль за наданням послуг зумовлюється специфікою відносин між аудиторськими фірмами та клієнтами, що безпосередньо базуються на довірі замовника до професійних здібностей та компетентності фахівця. При цьому основою для становлення незалежного аудиту є визнання відповідальності аудитора перед суспільством. Сучасний процес надання аудиторських послуг є нерозривним із забезпеченням якості його організації та результатів [1, с. 155].

Під час пандемії саме відповідальність аудитора перед суспільством змусила підприємства працювати віддалено та застосовувати цифрові технології незалежно від того, готові вони це робити чи ні. Зазначимо, що з появою нових технологій та зростанням очікувань інвесторів процес аудиту вже розвивався у новому форматі, проте COVID-19 значно прискорив еволюцію до «віртуального» аудиту.

Сучасні тенденції розвитку світових економічних систем характеризуються надзвичайно швидким технічним прогресом та штучним інтелектом, що змушують відмовитись від застарілої моделі управління бізнесу, вивчати нові методи та способи, щоб змінити бізнес-процеси і відповідати потребам цифрового ринку, створювати високотехнологічні продукти.

Світові компанії змушені швидко адаптуватись до «четвертої промислової революції», що є каталізатором нового культурного відродження і справжньої глобальної цивілізації, та безупинно модернізуватись, інакше – не витримають конкуренції та збанкрутують. Сучасний економічний світ потребує глобальних змін, саме тому, відмова від командно-контрольних структур та перехід до нових моделей управління бізнесу, які відображають спільні командні дії допоможуть втриматись на світовому ринку. Зокрема, прогрес в області інформаційних технологій і його вплив на бухгалтерський облік змушують бухгалтера і аудитора використовувати нові інструменти, пов'язані з інформаційними системами, надавати кваліфіковані послуги для ґрунтовної інформації щодо фінансового стану цифрового підприємства на основі сучасних криптографічних технологій [2, с. 187-188].

Саме під час пандемії, коли фізичне дистанціювання і віддалена праця стали більш звичними для господарюючих суб'єктів, а сучасні реалії вимагають комунікації через засоби зв'язку, цифрові трансформаційні процеси у галузі аудиту стали уже не нормою, а абсолютною необхідністю. Проте, майбутнє аудиту – це не лише можливість його організації віддалено, а й трансформація його процесів для досягнення кінцевого результату.

Діджиталізація аудиторських компаній сприяє більш глибоким трансформаціям та нагромадженню все більше даних. Обсяги інформації, що невпинно зростають, необхідно ефективно використовувати для здійснення аудиту високої якості. Тому виникає потреба у розвитку нових функцій аудиторів, можливості приділяти більше уваги виявленню ризиків та розумінню процесів бізнесу, що у свою чергу збільшить якість аудиторських послуг. Великий обсяг і невикористаний потенціал даних, що генеруються новими технологіями, зумовлює необхідність постійної діджиталізації аудиту [3].

Аудит, заснований на цифрових технологіях, використовує цифрові канали від початку до кінця усіх процесів. У його основі лежать три рішення: автоматизація, аналітика й цифровий клієнтський досвід. Базою успіху такої форми аудиту є технологічна платформа. Вона, як і будь-які інші добре налагоджені системи в організації, повинна ефективно зв'язувати всіх членів аудиторської команди одне з одним, з представниками компанії-клієнта, а також підвищувати ефективність управління проектом на всіх його етапах.

За повідомленням Ради з Міжнародних стандартів аудиту та підтвердження достовірності звітності (IAASB), стратегія на 2020-2023 роки розроблена з урахуванням активного розвитку технологій, нової динамічної ролі малих і середніх підприємств і зміни потреб у звітній інформації. Також у складі стратегії міститься план дій на 2020-2021 роки [4].

Основними завданнями на окреслений період були названі:

- вдосконалення внутрішніх процесів роботи аудиторів за рахунок впровадження новітніх технологій в робочі процеси;
- правильний розподіл ресурсів;
- відповідність зростанню потреб ключових стейкхолдерів (зацікавлених осіб) [4; 5].

До ключових аспектів діджиталізації аудиторської діяльності, що допоможуть перейти до алгоритмізації планування, збору, обробки та аналізу даних аудиту відносять:

- 1) роботу з даними (використання штучного інтелекту (deepmachine learning) поряд з описовим та прогнозним предиктивним аналізом (Big Data));
- 2) шерингову бізнес-модель (базується на шерингу – спільному використанні, а не на володінні. При цьому відсутається на задній план існуючі до цього часу моделі, за якої існує чіткий поділ на чуже та власне);
- 3) бережливе виробництво (постійне прагнення до мінімізації та оптимізації витрат);
- 4) зовнішню комунікацію (переосмислення моделі співпраці з партнерами та клієнтами, а саме - постійна взаємодія з партнерами і клієнтами на кожному етапі спільної роботи);

- 5) внутрішню комунікацію (в сучасних умовах переходу до цифрової трансформації та віддаленої організації робочих процесів потрібно опанувати нові види співпраці та комунікації, наприклад, звернення до послуг фрілансерів, аутсорсингових компаній [6].

Основним завданням цифрового аудиту є опанування сучасних методів його проведення та максимального залучення нових методик та технологій, запозичених з пов'язаних сфер, зокрема, інформаційних технологій.

Сьогодні аудиторські фірми розробляють та застосовують спеціалізовані інформаційні системи, орієнтовані на внутрішнє регулювання аудиторської діяльності з використанням внутрішніх корпоративних стандартів. Прикладами таких програм є системи провідних аудиторських фірм, такі як KPMG, яка використовує програму Vector 6, Price water house Coopers, яка використовує My Client, і Deloitte & Touche, яка використовує Аудит Систем / 2 [7].

Як відомо, KPMG (аббревіатура, що складається з початкових букв імен засновників компанії - Клінфельд, Піт, Марвік, Герделер) у Канаді став першим розробником та впровадив цифрові інновації у свій аудит завдяки таким речам, як дані та аналітика (D&A), передові технології, що дозволяють оцінювати ризики та виявляти аномалії на основі правил вже більше десятиліття. Зовсім недавно вони додали справжній штучний інтелект (ШІ) до деяких своїх перевірок.

Сучасні процеси вдосконалення та перетворення процесів та методів аудиту потребують фахівців з відповідним рівнем знань та компетенцією. З огляду на те, вимогами до аудиторів, що здійснюють свою професійну діяльність в умовах діджиталізації є:

- професійна універсальність: бути фахівцем з обраної галузі, гнучким у спілкуванні з колегами та клієнтами, творчо мислити, уміти обстоювати власну позицію й упевнено йти до своєї мети, не порушуючи ustalених норм;
- гнучкість і рішучість у прийнятті рішень;
- крос-функціональність і готовність опанувати компетенції із суміжних галузей;
- уміння збирати й аналізувати великі обсяги даних (навички роботи з «bigdata» та «machine learning»);
- здатність до саморозвитку й самонавчання відповідно до технологічних та освітніх трендів;
- готовність до глобальної співпраці (віддалена робота, закордонні відрядження, обмін досвідом зі світовими партнерами, тощо) [8].

Практика свідчить, що саме при COVID-19 виникає гостра потреба у вдосконаленні методики та інструментарію здійснення аудиту, оскільки більшість аудиторських фірм перейшли на дистанційний режим роботи. При цьому, процеси цифрової трансформації стимулюють зміни в корпоративному світі, а новітні технології забезпечують найвищий рівень захищеності від зовнішнього впливу.

Такі незвичні та прогресивні трансформації у сфері світового аудиту в загальному призвели до зміщення акцентів аудиту: люди й комунікація між собою в командах мають більше значення, ніж процеси та інструменти, застосовувані під час роботи; оперативний зворотний зв'язок із замовниками аудиту важливіший, ніж формальне обговорення укладеного договору про надання послуг; швидка й гнучка реакція на зміни цінніша, ніж дотримання заздалегідь обговореного плану дій; перехід від ієрархії до мережі рівноправних членів команди; зміна підходів контролю роботи співробітників до довіри й делегування повноважень, але з дотриманням чітких правил гри; перехід від планування діяльності до експериментування та реалізації креативних ідей, від закритості до прозорості [8].

Інформаційні технології дозволяють аудитору швидко і ефективно проводити аудит, який буде ґрунтуватися на точних даних підприємства та гарантувати якість своєї роботи. Головною умовою залишається дотримання конфіденційності даних аудитором та аудиторськими фірмами. Діджиталізація процесів аудиту не замінює сам процес, а є лише інструментом, що мінімізує час і ресурси. При цьому дуже важливо, щоб програмне забезпечення аудиту було

надійно захищене. Тому комплексний підхід до цифрових трансформацій в процесі проведення аудиту є оптимальним рішенням в умовах карантинних обмежень та потреби віддаленої роботи працівників.

Список використаних джерел

6. Шестерняк М.М., Гальчак Х.Р. Методологічні засади контролю якості аудиторських послуг. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія*: зб. Матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Тернопіль, 23 грудня 2020 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. 155-158. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41090/1/155.pdf>
7. Шестерняк М. М. Облік і аудит в цифровій економіці: виклики глобалізації та перспективи. *International Scientific Conference Digital and Innovative Economy: Processes, Strategies, Technologies: Conference Proceedings*, January 25th, 2019. Kielce, Poland: Baltija Publishing. 220 pages, P. 187-189 URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35762/3/Shesternyak.Poland.pdf>
8. Як діджиталізація аудиту свідчить про епоху трансформації. URL: https://www.ey.com/uk_ua/digital-audit/audit-digitization-transformative-age
9. IAASB Strategy for 2020-2023 and Work Plan for 2020-2021. URL: <https://www.iaasb.org/publications/iaasb-strategy-2020-2023-and-work-plan-2020-2021>
10. Тренди аудиту – 2020: IAASB, податкова реформа, діджиталізація. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100016751-trendi-audit-2020-iaasb-podatkova-reforma-didzhitalizatsiya>
11. Іванова Л.І. Цифрова трансформація аудиту. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/35081/Oaao_20_12_159.pdf?sequence=1&isAllo wed=y
12. Nezhyya Mariia, Miniailo Viktoriia. Digitalization of audit in the conditions of the COVID-19. *ВІСНИК КНТЕУ. 2020. № 3*. URL: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2020/03/11.pdf>
13. Еволюція аудиту задля сталого розвитку: симбіоз нових технологій, компетенцій та досвіду. *Вісник МСФЗ. Світовий досвід. Українська практика*. URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001944

Марія ШЕСТЕРНЯК

кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Оксана РЕКИС

магістр
кафебри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

КОРОНАВІРУС: ДІЯЛЬНІСТЬ АУДИТОРСЬКИХ ФІРМ

Пандемії COVID-19, що стрімко розповсюджується по всьому світу має значні наслідки не тільки для здоров'я та життя населення на планеті, але й глобальні наслідки для економіки, ринків та бізнесу суб'єктів господарювання. Обмеження у виробництві, транспортуванні, торгівлі та споживанні призводять до значних економічних наслідків. Ситуація, що склалася